

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ
Ш.ЕСЕНОВ АТЫНДАҒЫ КАСПИЙ МЕМЛЕКЕТТІК ТЕХНОЛОГИЯЛАР
ЖӘНЕ ИНЖИНИРИНГ УНИВЕРСИТЕТІ

Педагогикалық технологиялар институты
«Тілдік пәндер» кафедрасы

С.И ҚОНЫСБАЕВА
Ағылшын тілінің грамматикалық жаттығулары
(оқу – әдістемелік нұсқау)

Ақтау, 2011ж

ӘОЖ 82.0(076)

Құрастырған: ф.ғ.к. доцент Қонысбаева С.И.

«Ағылшын тілінің грамматикалық жаттығулары» оқу - әдістемелік нұсқауы - Ш. Есенов атындағы КМТЖИУ, 2011ж.-42 б.

Пікір жазушы: ф.ғ.к Әбішева Ш.С.

ф.ғ.к., КМТЖИУ профессоры Абдилова Ғ.Ғ.

Ағылшын тілінің грамматикалық жаттығулары ағылшын және қазақ тілдерінде жасақталған. Бұл нұсқауда ағылшын грамматикасының ережелеріне сәйкес жаттығулар енгізілген. Жаттығулар жинағы гуманитарлық және техникалық мамандықтар бойынша жоғарғы оқу орындарының 2,3,4 – курс студенттеріне арналған.

Баспаға Ш. Есенов атындағы КМТЖИУ оқу - әдістемелік кеңесі шешімі бойынша ұсынылған.

© Ш. Есенов атындағы КМТЖИУ, 2011ж.

АЛҒЫ СӨЗ

Ұсынылып отырған оқу-әдістемелік нұсқауы грамматикалық жаттығулар жинағы болып есептеледі. Бұл жинаққа негізгі ағылшын тілінің грамматикалық тақырыптары бойынша артикль, зат есім, сын-есімнің салыстырмалы шырайлары, шылаулар, етістіктің түрлері, күрделі толықтауыш модальді етістіктерге арналған жаттығулар енгізілген.

Етістік шақтарына арналған жаттығулар, жеңіл түсінікті әдістермен беріліп отыр.

Бұл оқу-әдістемелік нұсқау техникалық және гуманитарлық мамандықтар бойынша пайдалануға болады. Жаттығулардың мөлшері студенттер үшін тиімді берілген.

Грамматикалық жаттығулар ережелерге сәйкес қарастырылған. Жаттығуларда берілген сөйлемдер құрамы жеңіл лексикамен мағыналары түсінікті тілмен құрастырылған.

Грамматикалық жаттығулар студенттердің өздік жұмысы ретінде қолдануға болады. Әрбір жаттығуды орындағанда грамматикалық ерекшеліктеріндегі ережелерді ескере отырып жасаған ыңғайлы. Сонымен қатар грамматикалық жаттығулар жинағы қазақ тілінде оқитын оқу орындарында пайдалануға тиімді.

Автор

Ex.1. Point out the words of the same root and meaning in Kazakh.

Kilometre, Europe, Soviet, Russian, federation, climate, season, temperature, percent, population, ethnic, resource, economic, structure, clement, reserve, metal, sector, metallurgy, textile, producer, exporter, social, territory, flag, constitution, symbol, referendum, section, deputy, mandate, proportional, criminal, jurisdiction, reconstruction, period, diplomatic, mission, intergration, global.

Ex.2. Choose the proper word,

a) to make – to do

1. He... well at present.
2. It doesn't ... any sense.
3. I like the way she ... her hair.
4. Nothing could ... her ... what she didn't want.
5. Two and two ... four.
6. He knew it was not the right way to His living.
7. His marriage ... things worse.
8. His wife tried to ... her best by ... her share of work about the house, but her efforts didn't seem to ... their marriage any good.

b)

c) to value – to appraise – to estimate – to appreciate

1. It overwhelmed him that the people of his district had at last begun ... him.
2. The more she suffered, the more highly he ... her.
3. He is a character, that's why she ... his friendship.
4. I ... the information and realized that it was beyond our capability.
5. I like people who can ... good music.
6. They ... the cost of renting an apartment for a year.

Ex.3. Translate the sentences into English, using Infinitives.

1. Онымен әңгімелесу өте жағымды.
2. Бұл мәселее соншалықты күрделі, оны бір сағаттың ішінде шешу мүмкін емес.
3. Ол қойылымды көргенімізге біз өте қуаныштымыз.
4. Балалар бұл қайғылылы уақиғаны ұмытқан сияқты.
5. Сіз айыпты емес екеніңізге мен өте қуаныштымын.
6. Сіздің бізді күні бұрын ескертуіңіз керек еді.
7. Сіздің телефон номеріңізді есте сақтау оңай.
8. Ол сіздің мәселелеріңізді шешетін адам емес.
9. Олар бізге уақытында келуге уәде берді.
10. Ол адамның бұл жерде отырғанына сірә бір сағаттай болып қалды.

Ex.4. Translate into English.

1. Кітапханашы маған керекті кітапты тауып беруге көмектесті.
2. Кітап жылдам табылды.
3. Біз баламызға хат жазғымыз келіп еді.
4. Хат жылдам жіберілді.
5. Өкінішке орай, ол бізді түсінгісі келмейді.
6. Мен олардың мені түсінгеніне қуанамын.
7. Біздің мазалағымыз келмейді.
8. Бұл мәселенің жылдам шешілетінін біз күтпеп едік.
9. Ол осы сұрақты қоюға қорықты.
10. Ана сұраққа дұрыс жауап берілді.

Ex. 5. Translate the following sentences into Kazakh paying attention to the usage of the Complex Object.

1. They expected the plane to take off tonight.
2. We expected the tickets to be booked immediately.
3. Would you like him to hire as a porter?
4. I hate him to say bad words.
5. They don't like to be asked about it.
6. I saw the luggage being put into the car.
7. We heard his name mentioned (Part II) during the discussion.
8. I see that you have made some progress in your English.

9. I suppose him to be in the USA.
10. They considered themselves to be right.
11. The captain ordered the soldiers to take part in the competition.
12. I count upon him to help me.

Ex. 6. Translate the sentences into English.

1. Сәкеннің әке-шешісі оның дипломат болғанын қалайды.
2. Мен оның мақаласының басылып шыққанын қалаймын.
3. Ол өзін Лондонға конференцияға жіберілгенін қалап па еді?
4. Мен үйдің жылы болғанын жақсы көремін.
5. Біз оның жапонша сөйлегенін ешқашан естігеніміз жоқ.
6. Мен оның қобалжып тұрғанын байқадым.
7. Біз оның билегенін көргіміз келіп еді.
8. Мен Марзиянің тәжірибелі оқытушы екенін білемін.
9. Мен бұл мәселенің үлкен маңызы бар деп ойлаймын.
10. Ол кітаптарда кафедраға әкел деп бұйырды.
11. Фирманың менеджері құжаттардың жылдам жіберілуін талап етті.
12. Біздің оқытушымыз кабинетте жұмыс істеуімізге рұқсат берді.

Ex. 7. Translate into English.

1. Ауа арйы бұзылатын сияқты.
2. Осы шарттар қабылданатын болар.
3. Оның жұмысты жетінің аяғына дейін бітіруі күмәнді.
4. Олардың бұл тәжірибеге қатысуы мүмкін.
5. Бәлкім ол біздің шартымызбен келісер.
6. Оның мақалаларының газетке басылуы сөзсіз.
7. Ертең біздің факультетте жиналыс болады деп жорамалдайды.
8. Сірә, бұл мәселе ертеңгі жиналыста талқыланбауы мүмкін.
9. Біздің ұсынымыздың қабылданатынына менің күмәнім бар.
10. Елшіліктің өкілдері ертең факультетке келеді деп күтуде.
11. М.Есеналиев мырзаның көп жылдар бойы Сыртқы Істер министрлігінде істегені белгілі.

Ex. 8. Study the following Chart.

Uncompleted Infinitives

1. I've never met Bakhyt, but I'd like to	I'd like to – an uncompleted infinitive Мағынасы: Мен Бахытты ешқашан кезіктіргем жоқ, бірақ кезіктіргім келеді.
2. I don't want to leave, but I have to	Менің кеткім келмейді,, бірақ мәжбүрмін.
3. Ilias doesn't go to Kazakh school here, but he used to .	Ильяс бұл жерде қазақ мектебіне бармайды, бірақ ол бұрын барған.
Uncompleted infinitives are also common with these auxiliaries: have to, be going to, used to, ought to.	

Ex. 9. Translate the following sentences into English, using Participle I in the correct form.

1. Америкадан жіберіліп жатқан журналдар студенттерді қатты қызықтырды.
2. Студенттердің жазып жатқан шығармалары өте маңызды.
3. Баласына телеграма жіберіп жатқан шешесі одан жақсы хабар алуды күтеді.
4. Машинасын гаражға қойып жатып, ол өзінің тамақ ішпегенін есіне түсірді.
5. Аудиториядан шығып бара жатқанда, терезе жабуды ұмытпаңыздар.

6. Классқа кіріп келе жатқан оқытушы кейбір студенттердің жоғын байқады.
7. Тақта алдында тұрған адам біздің оқытушы.
8. Оқулық жазып жатқан ғалым біздің факультетте лекция оқиды.
9. Уақыты жоқ досым бұл ұсыныстан бас тартты.

10. Жылдам жіберілетін хат стол үстінде жатыр.
11. Өткен ғасырда азылған кітаптар әлі де үлкен сұраныста.
12. Газеттерді оқып шыққан ол бірнеше іскерлік хаттар жазып тастады.
13. Балаларға әңгіме айтып отырған адам американдық. .

Ex. 10. Translate the following sentences, using a Complex Object with Participle II.

1. Ол өзіне жаңа көйлек тіккізгісі келеді.
2. Біз бұл мәселені жұма күні талқылауымыз керек
3. Сіз шашыңызды қиғызуыңыз керек.
4. Сіз сағатыңызды жөндетуіңіз керек.
5. Ол көйлегін қай жерде тіктіреді?
6. Ол киімдерін қай жерде тазалатты?
7. Мен көйлегімді қай жерде қысқарта аламын?
8. Ол өз машинасын өзі жуа ма?
9. Ол қыз енді өзі сыпыра ма?
10. Олар ағаштарды бақта өздері отырғызды ма?

Ex.11. Fill in the blanks with the correct form of have and Participle II of the verb in brackets.

1. We must ... the grass ... It is far too long, (cut)
2. Your roof is leaking, you should ... it (repair)
3. My skirt is too long, I must ... it ... (shorten)
4. No one will be able to read your notes. I know, I them...(type)
5. That's a good piano but you should ... it ... (tune)
6. That tooth is giving you a lot of trouble; you should... it ... (take out)
7. The room is very shabby; but I next month, (redecorate)
8. They couldn't find a house to suit them, so they ... one ... (build)

Ex.12. Translate and keep in mind the following generally accepted rules.

1. Бірінші және негізгі қағида: шақырусыз ешқашан қонаққа бармаңыз.
2. Белгілі бір уақытта келіссеңіз, кешікпеңіз.

3. Егер сіз кешіксеңіз немесе уаықытында келе алмасаңыз, үй иелеріне күні бұрын хабарлаңыз.
4. Сіздің бірінші амандасатын кісіңіз – үй бикесі.
5. Шақырылмай тұрып дастарханға бірінші отырмаңыз.
6. Егер сіздіі бірнәрсе абыржытсаб онда оны білдірмеуге тырысыңыз: басқалардың берекесін қашырмаңыз.
7. Егер сіздің талғамаңыз үй иелері талғамымен сәйкес келмесе, дауласпаңыз.
8. Өз піріңізді мәселеге тікелей байланысты тақырыпта айтыңыз.

Ex. 13. Fill in the blanks with the verbs “rise” or “raise” according to the sense.

1. The sun ... in the east and sets in the West.
2. Students usually ... their hands when they want to ask a question.
3. He is still very weak. He can hardly ... from his armchair.
4. It's proper for a gentleman to ... his hat when he meets a lady in the street.
5. Early to bed and early to ... makes a man healthy, wealthy and wise.
6. The lights went down and the curtain
7. Only a few people ... their voices against the plan.
8. She ... her eyes to see a stranger in the room.

Ex. 14. Translate into English.

1. Кейбір студенттер шахмат ойнағанды жек көреді.
2. Балалар көлде суға түсуін тоқтатуы керек, себебі ауа райы суып кетті.
3. Олар тауға саяхат жасауды кейінге қалдырды.
4. Мен студенттердің тыңғылықты жұмыс істегенін жоғары бағалаймын.
5. Оның жазда оңтүстікке баратын ниеті жоқ.
6. Ол біздің келесі жетіде Әуезов атындағы драма театрына баратынымызды есімізге салды.
7. Осы театрдың қойлымы көруге тұрарлық.
8. Біз осы тетарға баруға қарсы емеспіз.
9. Сізді бұрын бір жерде кезіктіргенім менің есімде.
10. Ол осы жаңалықты бәріне айтуымызға қарсы.
11. Олар үйге қайтпастан бұрын барлық жұмысты аяқтауы керек.

Ex. 15. Open the brackets using the correct form of the Gerund.

1. He always treats everybody politely and he insists on (treat) politely.
2. His friend doesn't like boxing. I don't know if he is a afraid of (hurt) his opponent or of (hurt) himself.
3. The little girl isn't afraid of dogs in spite of (bite) twice.

4. The little girl didn't go near the dog; she was afraid of (bite).
5. I am still thirsty in spite of (drink) four cups of tea.
6. He remembered (cross) the road, but he didn't remember (knock down)

Ex. 16. Translate into English.

1. Оның тамақ ішер алдында темекі тартатын жаман әдеті бар.
2. Сіздің бұлай айтуға ешқандай негіз жоқ.
3. Өзіңіздің әңгімеңізді жалғастыра беріңіз.
4. Сөйлесуді тоқтаңыздар.
5. Трамваймен жүрудің орнына олар жаяу жүрді, сондықтан олар концертке кешігіп қалды.
6. Осы мақала оқуға тұрарлық па?
7. Ол жағымсыз хатты оқуды кейінге қалдырды.
8. Олардың шет елге баратын ниеті жоқ.
9. Екі жылын шет елде өткізген ол еліне қайтып оралды.
10. Саяхатқа баруға менің еш қарсылығым жоқ.
11. Оны бір жерде кезіктіргенім менің есімде.
12. Ол бізге ешнәрсе айтпастан шығып кетті.

Ex. 17. State a part of speech, say how the words are found and translate them into Kazakh.

Something, practical, successful, whenever, important, fashionable, housework, arithmetic, shameful, uneducated, farmer, firstly, whatever.

Ex.18. Fill in the blanks with articles where necessary.

Once there lived ... man who was very fond of ... gold. He used to say: “While I have my gold, I am ... happiest man in ... world”. And so all his life he saved ... money. One day he was traveling in ... desert of ... North Africa. He lost his way. He had no ... food or ... water. He was almost dying of ... hunger. He was so weak that he could not walk, he could only crawl ... heat was terrible. There were only ... stones and ... sand around. Just then he saw ... bag and opened it. He saw that ... dog was full of ... gold. What is ... use of ... gold to ... hungry man in ... desert? He left ... bag on ... hot sand, crying bitterly: “I am ... most unhappy man in ... world”

Ex.19. Translate the following sentences into Kazakh.

1. I can't translate the next myself. I need your help.
2. May I ask you to wait a little? I am not ready yet.
3. We can't investigate criminal cases now. We will be able to do it by the end of the final.

4. Sherlock Holmes was able to tell you about every murder of the last hundreds years.
5. He can't translate this article without a dictionary. Can you help him? - Excuse me, but I am busy now. I must see Professor N. and speak to him. We can stay after classes and work in the lab together.
6. I ought to do some work in the library for an hour or two this afternoon.
7. You have to come to the University in the morning.
8. The rain is to arrive at 5.

Ex.20. Translate into English.

1. Кешіріңіз, кіруге бола ма?
2. Сіз сабақта ұқыптырақ болуыңыз керек.
3. Келесі сабаққа сөздіктеріңізді алып келуіңіз керек.
4. Оқулықты әкелмей – ақ қойсаңыз да болады.
5. Ағылшын сабағы сағат 10-да басталуы керек.
6. Ол оған барлық шындықты айта алмады.
7. Олар білім жүйесінің ең маңызды түрін таңдай алды.
8. Біздің барлық мәселелерді шешуге мүмкіндігіңіз болды.

Ex. 21. Translate the following sentences, using “must”, “may” (might), “can” (could).

1. Бұл жер құнарлы болмауы мүмкін.
2. Оңтүстіктің ауа райы жұмсақ болуы мүмкін.
3. Біз сізбен бір жерде кезіккен сияқтымыз. Сіздің түріңіз маған таныс.
4. Ол мені неге күте алмайды? Оның уақыты бар емес пе?
5. Оның ақшасы болуы мүмкін. Ол маған қарызға ақша берді.
6. Көптеген үндістер Солтүстік Американың алғашқы тұрғындары болуы мүмкін еді.
7. Оның саған шынымен жаны аши ма?
8. Менің сізді кеңседе күте тұруыма бола ма?
9. Егер қаласаңыз, мен сізді күте аламын.
10. Оның діншіл адам болуы мүмкін.

Ex. 22. Translate the following sentences, using “must”.

1. Ол белгіленген уақытта келуге тиіс еді.
2. Осы мәселенің талқылануы келесі күнге ауыстырылуы керек еді.
3. Оқытушының ақылы бізге қатты әсер етуі тиіс еді.
4. Менің сөздерім оны иландыруы тиіс еді, бірақ ол дауласуды тоқтатпады.
5. Ол өзінің көз-қарасын дәлелдеуі керек еді, бірақ ол ешкімді көндіре алмады.

6. Ол шындықты дәлелдеуі тиіс еді, бірақ ол бірде бір сөз айтпады.
7. Олар өздерінің сөзінде тұруы керек еді, бірақ олар үндемей тұра берді.
8. Оның досы көптеген бері ауырып қалған сияқты, ол дәрігерге көрінуі тиіс еді.
9. Ол өзінің әке-шешесімен дәрекі сөйлеспеуі керек еді.

Ex. 23. Translate the Kazakh newspaper heading into English.

Ақпараттар ағымы. Әлемде. Баспасөз – баршаға. Бизнес әлеміне саяхат. Жаңалық хабар. Жарнама. Көзқарас. Дөңгелек үстел. Қылмыс пен тұрмыс. Шағын сұхбат. Нарық және халық. Ойтүркі. Сот залында. Суыт хабар. Уақыт, Қоғам. Адам.

Ex.24. Give some information on some local events.

1. The article published in .. (Egemen Kazakhstan)is devoted to ... (әр түрлі жарнамаларға; қазіргі уақыттағы экологиялық мәселелерге; Арал теңізінің тартылу қауыпіне; жергілікті өкімет билігінің әрекетсіздігіне; күрделі мәселелерді шешуге)
2. The aim of the article published in ... (Egemen Kazakhstan) is to provide the reader with some information on ... (шетел инвесторлары мен халықаралық ұйымдарды тарту; маңызды саяси және әлеуметтік мәселелерге ресми шолу жасау; жергілікті және әлемдік дамуға толықтай назар аудару; кейбір мәселелерге сын шолу жасау).

Ex. 25. Translate the following sentences using the Active Vocabulary of the Lesson.

1. Қазіргі таңда Қазақстанда 1000-нан астам газеттер, 60-таң телеарналар мен 120 радио станциясы бар. Олардың 80 пайызы жекеменшік болып табылады.
2. Бұқаралық ақпарат құралдары халыққа қазіргі уақыттағы оқиғаларды дұрыс түсіндіріп беруге көмектеседі.
3. Газеттер жұртшылық пікіріне үлкен әсер етеді.
4. Газеттердің редакциялық алқасы көп қызметтер атқарады.
5. Журналистер, редакторлар, әдеби редакторлар, өңдеуші редакторлар газеттің шығуына жауапты.
6. Очерк түріндегі мақалалар «баршаға арналған мақалалар» деп аталуы мүмкін.
7. Газеттер сонымен қатар спорт, ғылым, өнер және технология туралы мақалалар береді.
8. «Баршаға арналған мақалалар» көбінесе интервью түрінде болады.
9. Газет жарнамалары оқырмандарға басқаша әсер етеді.

10. Күнделікті газеттер қылмыс туралы, медицина мен заң туралы тақырыптарды репортаж береді. Жарнамаларға, қылмыс пен өсектерге назар аударатын газеттер «коммерциялық» деп аталады.

Ex. 26. Translate into English using the forms of Conditional Sentences.

1. Егер сен бұл мақаланы оқып шықсаң, сен көп мағлұмат алар едің.
2. Егер ол ағылшын тілін тыңғылықты оқыса, ол көп табысқа жетер еді.
3. Егер біз ол журналиспен жақсы таныс болсақ, ол бізден әлдеқашан интервью алған болар еді.
4. Егер ол бала алаңғасар (absentminded) болмаса, ол бақылау жұмысынан көп қате жібермеген болар еді.
5. Егер оның сөздігі болса, ол мақаланы аударып қойған болар еді.
6. Егер біз өзімізбен фотоаппарат алып барған болсақ, біз тарихи маңызы бар жерлерді суретке түсіріп алған болар едік.
7. Егер ол оның сүйікті пәні болса, ол ағылшын тілінен жоғары баға алған болар еді.

Ex. 27. Translate into English.

1. Сіздің кеш келгеніңіз өкінішті.
2. Өкінішке орай, олар бұл туралы ешнәрсе білмейді.
3. Оның салмақты болмағаны өкінішті.
4. Оның ақылына ергеніме өкінемін.
5. Сіздің бұл шығарманы оқымағаныңыз өкінішті.
6. Сіздің бұл саяхаттан бас тартқаныңыз өкінішті.
7. Өкінішке орай, ол ағылшын пәніне қызығушылық көрсетпеді.
8. Сіздердің Жапонияда болмағаныңыз өкінішті.
9. Ол бізге бұл мәселені бұрын айтпағанына өкінді.
10. Өкінішке орай, ол емтиханды өзінің сұрақтарына дұрыс жауап бермеді.

Ex. 28. Translate into English using: “It is time; it is high time”.

1. Осы грамматикалық ережеі ешкім түсінбеді, ол баяғыда түсіндірілуі керек еді.
2. Олар әр нәрсеге селқос қарайды. Оның есейетін уақыты баяғыда болып еді.
3. Сіз өзіңіздің денсаулығыңыз туралы ойлайтын уақыт болды.
4. Ол өзінің жман әдеттерінен бас тартатын уақыт болды деп ойлайды.
5. Оның оқыту әдісін ең тиімді деп ойлайтын уақыт болды.
6. Керексіз дауды тоқтататын уақыт болды.
7. Оның өзінің, көзқарасын айтатын уақыты баяғыда болып еді.
8. Осы мәселені талқылайтын уақыт болған жоқ па?
9. Сіздің жауапкершілік сезімге ие болатын уақытыңыз болды.

10. Оларды университет командасына қосатын уақыт болды.

Ex. 29. Give the four forms of the following verbs:

Consider, occur, accelerate, change, use, influence, depend, cope, provide, implement, manage, carry, integrate, include, achieve, suit, join, serve, doubt, survive, complicate, sustain, enhance, preserve, strengthen, renounce, ratify, withdraw, destroy, sign, combat, encounter, bear.

Ex. 30. Fill in the blanks with articles where necessary.

My uncle Nick began teaching me ... mathematics and I spent ... hour every day with him. I liked ... figures. They amused me. They gave me ... certain sense of ...power. I liked to be able to tell ... people how many gallons of ... water were used in our town every day, how many hours everyone sleeps in ... life time, how long it would take to cover ... Mount Everest with ... cigarette stubs thrown away every week in London. Uncle Nick was ... excellent teacher. He took care not to bore me with too many theories; instead, we went through ... books of ... puzzles, and invented ... puzzles to try to baffle one another.

Ex. 31. Translate the sentences into English.

1. Сіз жоқ, қазіргі уақытта Қазақстанда өте маңызды сапалы өзгерістер орын алып отыр.
2. Ғаламдану факторлары, әлеуметтік және саяси дамулар тездетіліп жатыр.
3. Елдегі реформалар халықтың күнелту минимумының есебінен атқарылмайды.
4. Негізгі ұйымдастырылған құрылыс салынып болған.
5. Бейбітшілік жер жүзінде тек біріккен ортақ күшпен сақталынады және күшейтіледі.
6. Жер жүзінде барлық ядролық қарулар тойтарылады.
7. 1993 жылы ядролық қаруларды таратпау жөніндегі шарт қолдау тапты.
8. 1995 жылы мамыр айында соңғы ядролық қондырғы құрытылады.
9. 1999 жылы шілде айында химиялық қаруларға тыйым салу, өңдеу, өндіру, шоғырландыру және пайдалану туралы конвенцияға қол қойылды.

Ex. 32. Translate the following sentences into English.

1. Бұл кітапты көптеген кітап дүкендерінен сатып алуға болады.
2. Әлеуметтік және саяси дамулар Қазақстанда жылдамдатылуы керек.
3. Қазір халықаралық экономика мен саяси қатынастар өзгерілуі мүмкін.

4. Күрделі байланыс құралдары әлем кеңістігінде (космоста) қолданылуы керек.
5. Қазақстан Республикасында жалпы даму процесстері пайда болуы мүмкін.
6. Дүниежүзіндегі бейбітшілік сақталынуы және күшейтілінуі керек.
7. Бұл келісімге қол қойылынуы керек еді.
8. Барлық ядролық қарулар бірден жойылуы қажет.

Ex. 33. Translate the following sentences paying attention to different meanings of the word “language”.

1. The language of this story is simple and direct.
2. Her dark eyes spoke the language of love.
3. Her language may be quiet and refined, but her listeners always sit up and take notes.
4. The language of bees is a fascinating study.
5. The eyes have one language everywhere.
6. All languages are good if they are spoken in a human way.

Ex. 34. Answer the questions using “can” and “could”.

1. What abilities and talents do you have?
Tell the class about some of things you can do.
2. Tell the class about some abilities or talents that you don't have-things that you can't do.
3. What could you do when you were living in your own country or hometown that you can't do now.
4. Who has had a cold or the flu recently? What couldn't you do when you were sick?

Ex. 35. Use the modals with each verb in parentheses.

1. (Make, I) ... an appointment to see Ainur?
May I make an appointment to see Ainur?
2. Neither of us knows the way to their house.
We (take) ... a map with us or we will probably get lost.
3. The baby is only a year old, but she (say, already) ... a few words.
4. You (tell, not) ... Jack about the party. It's a surprise birthday party for him.
5. Excuse me. I didn't understand. (repeat, you) ... what you said?

6. In the United States, elementary education is compulsory. All children (attend) ... six years of elementary school.
7. Microwave ovens make cooking fast and easy. If you have a microwave, you (cook) ... this frozen dinner in five minutes.
8. I'm sleepy. I (keep, not) ... my eyes open. I (go) ... to bed before I fall asleep right here.
9. This is none of his business. He (stick, not) ... his nose into other people's business.

Ex. 36. Translate into English.

1. Ол бұрын пайдаланылған машина сатып алды.
2. Полиция ұрланған машинаны іздеп жатыр.
3. Жарнамаланған заттар дүкенде сатылып жатыр.
4. Профессор Хасановтың жазылған мақаласын біздер талқылап жатырмыз.
5. Өзінің шаршағанын сезінген ол бүгін сабаққа бармады.
6. Менің жазғы жоспарларымды сұрап біліп, ол менімен келіспеді.
7. Оның уақыты болмағандықтан, менің ұсынысымнан бас тартты.
8. Бұл жылдам жіберілуді керек ететін хат.
9. Терезе алдында тұрған қыз менің құрбым.
10. Бұл Еуропада тапсырыспен тігілген көйлек.
11. Ол хат жазып отырғанда, оны ешкімнің мазаламағанын жақсы көреді.
12. Үйден шығып бара жатқанда, терезені жабуды ұмытпаңыз.

Ex. 37. Replace the attributive clauses in the following sentences by phrases with Participle II where possible.

1. My friend said that the book which I had bought was written by his father.
2. The teachers were pleased with the result which was achieved by the end of the term.
3. I asked the librarian to show me the materials which were given by the British Council.
4. The slogan which was made by Mike attracted everybody's attention.
5. The teacher told us that the centre of the cotton industry is Manchester, which is connected with Liverpool by a canal.
6. Tennis was very popular in England which was first played by the soldiers.
7. The child that was left alone in the garden began to scream.

Ex. 38. Fill in the blanks with prepositions.

The sailors travelled right round Africa ... small boats. They were interested ... finding a sea route ... the Red Sea ... the Mediterranean. They set off ... the beginning of winter. Month ... month went by: they were amazed to see that the sun was now ... the north ... midday. ... six months the coast turned west. While they were sailing ... the west coast of Africa they ran out ... food. It took ... them eighteen month to reach Morocco. They had been away ... over two years. Marco kept a diary ... his experiences. They landed ... the Turkish coast. They rode ... Iran, Afghanistan and Mongolia. Marco's illness delayed them ... a year, ... the way they saw wonderful things which were unknown ... Europe. They saw a liquid that came ... the ground and could be used ... fuel. ... 1275 they arrived ... China. Marco was amazed to find a country that was far more civilized ... Italy. ... his diary he described cities ... Hahgzhou. There were bridges high enough ... ship to go The emperor took a special interest ... Marco. When they arrived back ... Italy, they told their friends ... their experiences. Nobody would believe their stories ... the strange countries ... the east.

Ex. 39. Paraphrase the following sentences so as to use Infinitives of result:

Pattern: The text is so difficult that it cannot be translated in an hour.

The text is difficult enough to be translated in an hour.

1. He was so excited, he wouldn't speak to me.
2. She knows English so well that she can read English classical things in the original.
3. My friend is so experienced; he ought to know everything better.
4. His English vocabulary is very poor; he can't make himself understood.
5. It was so dark that he could see nothing before him.
6. He was so excited that he couldn't utter a word.
7. The man was not very strong and so he was unable to swim the distance.

Ex. 40. Translate the following sentences into Kazakh paying attention to Active Infinitive and Passive Infinitive

1. To improve your pronunciation you should work in the phonetic laboratory.
2. This is the home reading book to be read during the first term.
3. To be instructed by such an experienced coach was a great advantage.
4. The child did not like to be washed.
5. Nature has many secrets to be discovered yet.
6. Which is more pleasant: to give or to be given presents?
7. I don't like to be reminded of my duties.

8. To play the dombra was his greatest pleasure.
9. He is difficult to deal with.
10. The novel leaves much to be desired.

Ex. 41. Fill in the blanks with a suitable word from the box. Use the Infinitive in the correct form.

Feel, carry, open, smoke, apply, say, phone, drive, help, touch, stay.
--

1. Can you remind me ... Ainur tomorrow?
2. Who taught you ...?
3. I didn't move the piano by myself. I asked somebody ... me.
4. He said the switch was dangerous and warned me not ... me.
5. I wouldn't recommend anybody ... in that hotel.
6. She doesn't allow us ... in the room.
7. The customs officer made Dauren ... his case.
8. Hot weather makes me ... tired.
9. Let me ... your bag for you.
10. His father allowed him ... his car.
11. My friend persuaded me ... for the job.
12. His lawyer advised him ... nothing to the police.

Ex. 42. Insert *to* where necessary before the Infinitives in brackets.

1. He wants us (see) the house where our president was born.
2. She made me (do) it all over again.
3. He used (smoke) forty cigarettes a day, but now he doesn't.
4. They refused (accept) the bribe.
5. She made her (repeat) the message.
6. The children are expected (arrive) in a few days.
7. Please let us (know) your decision as soon as possible.
8. Where would you like (have) lunch.
9. I'd like him (go) to a university but I can't (make) him (go).
10. You can (take) a horse to water but you can't (make) him (drink) (proverb)
11. It is easy (be) wise after the event.

Ex. 43. Open the brackets using the verbs in the correct form:

1. I was very tired. I tried ... (continue) my physical exercise but I couldn't.
2. He rang the doorbell but there was no answer. Then he tried ... (knock) on the door but there was still no answer.
3. She needed ... (borrow) some money. She tried ... (ask) her friend but he was short of money too.
4. I tried ... (reach) the shelf but I wasn't tall enough.
5. Please, leave me alone. I'm trying ... (concentrate).
6. He needs a change. He needs ... (go) away for a walk.
7. It's a pity we didn't see Janat when we were in Tokyo. We would like ... (see) her then.
8. Everybody helped me ... (clean) up after the party.
9. We'd like ... (go) on holiday but we didn't have enough money.

Ex. 44. Combine each of the following pairs of sentences into one sentence using the Infinitive.

Pattern: He is strong. He can carry it.

1. He is strong to carry it.
2. He was furious. He couldn't speak.
3. The fire isn't very hot. It won't boil a kettle.
4. Askar was very foolish. He told lies to the police.
5. I was terrified. I couldn't move.
6. The coffee isn't strong. It won't keep us awake.
7. He is lazy. He won't get up early.
8. He is very impatient. He never listens to anyone.
9. Would you be very kind and turn down the radio a little?
10. He is very selfish. He wouldn't put himself out for anyone.

Ex. 45. Replace the group of underlined words by an Infinitive or an Infinitive construction.

Pattern: It is important *that he should understand this*.

It is important for him *to understand this*.

He was the first man *who arrived*.

He was the first man *to arrive*.

1. The captain was the last man who left the ship.
2. Would you be very kind and lend me your umbrella?

3. I was astonished when I heard that he had left the country.
4. It is necessary that everyone should know the truth.
5. There was no place where we could sit.
6. It is said that he was a brilliant scientist. (he is said ...)
7. It is advisable that we should leave the house separately.
8. You signed the document without reading it, which was very stupid. (It was stupid).
9. It is said that she has a frightful temper.
10. They believe that he is honest.
11. He was the only one who realized the danger.

Ex. 46. Complete the sentences with the words in parentheses. Use an appropriate tense.

Pattern: Why didn't you go to the sport event yesterday?

I (want, not) didn't want to.

1. I haven't written to my children yet this week, but I (intend) ...
2. I'd like to buy fresh flowers for my desk every day, but I can't (afford) ...
3. A: Are you going to the historical exhibition?
B: Yes, I (plan) ...
4. Oh! I'm sorry I closed the door in your face! I (mean, not) ...
5. He doesn't play with toys anymore, but he (use) ...
6. A: Did Dauren enjoy the plan?
B: He (seem) ...
7. We've never eaten at that restaurant, but we (would like) ...

Ex. 47. Circle the correct form (-ing or -ed) of the words in parentheses.

1. The student are (interesting, interested) in learning more about English.
2. The teacher doesn't explain those grammar rules.
3. We heard some (confusing, confused).
4. We are (boring, bored). How about going to the cinema?
5. Rustem fascinates me. I think he is a (fascinating, fascinated) person.
6. I heard a (shocking, shocked) report on TV. I was really (shocking, shocked).
7. The children think that animals are (fascinating, fascinated).

Ex. 48. Point out Participle II and state its function in the sentence:

1. The boy kept silent and looked frightened.
2. We lived in a farm situated at the foot of a hill.
3. The tourists fell asleep exhausted by the journey.
4. My children like boiled eggs, fried potatoes and buttered toast.
5. This is a church built many years ago.
6. The books written by Dickens give us a realistic picture of the 19th century in England.
7. The word pronounced by the student was not correct.
8. Some of the questions put to the lecturer yesterday were very important.
9. A word spoken in time may have very important results.
10. A letter sent by my daughter today will be in Almaty tomorrow.

Ex. 49. Translate the following sentences, using suitable verbs from the box.

divide into, dwell upon, hand down, struggle for, raise to, come down, award with, be famous for, be based on, struggle against.
--

1. Қазақтың мәдени тарихын қандай сатыларға бөлуге болады?
2. Біз халық әндерінің тарихына тоқталып өткіміз келеді.
3. Ұрпақтан-ұрпаққа кең тарайтын күйлер мәдениет тарихына үлкен үлес қосады.
4. Құрманғазының атақты күйлері халықтың ауыз әдебиеті негізінде шығарылған.
5. Құрманғазының кейбір күйлері халықты зорлық пен әділетсіздікке қарсы күресуге шақырады.
6. XIX ғасырдағы атақты күйшілер мен композиторлар халық мәдениеті дамуының ең жоғары сатысына жетті.
7. Олар өз шығармаларында адами қасиеттерді мадақтады.
8. Біржан салдың шығармалары қазақ ұлтының мұрасына айналып, мәдениеттің алтын қорына енді.
9. Құрманғазының “Сарыарқа” күйі дүниежүзілік сыйлықпен марапатталғанын біз бәріміз білеміз.

Ex. 50. Fill in the blanks with *such, such a (an), so*. Translate the sentences into Kazakh.

Pattern:

1. It was **such** an unfortunate beginning of their visit.
2. The beginning of their visit was **so** unfortunate.
3. I don't like **such** people.
4. At first they knew **so** few (many) people in London.

1. I have never experienced ... cold weather.
2. She speaks ... quickly.
3. He told ... funny stories.
4. Usually I have ... little time.
5. She has ... many friends.
6. The Akhmetovs have ... wonderful garden.
7. You can't ask the girl to do ... hard work.
8. I am ... tired.
9. It is ... long way from here.
10. He is ... actor.

Ex. 51. Open the brackets using the Gerund.

1. He intended to go to the theatre yesterday but we told him the performance wasn't worth (see).
2. When we came into the office he was busy (write) an official letter to the representatives of some foreign countries.
3. I didn't feel like (work) so I suggested spending some time in the country.
4. It's no use (ask) children to calm down.
5. Why didn't you warn the children?
It's no use (warn) them.
6. I am tired of (do) one and the same thing all the time.
7. The stranger is not used to (drive) on the left.
8. We called at his office on the chance of (meet) him.
9. We are delighted to hear that you can come on Friday. We are all looking forward to (see) you.
10. What's your idea of (do) it?

Ex. 52. Supply an appropriate preposition and verb form.

Pattern: Murat isn't used- (wear) – a suit and a tie every day.

Murat isn't used to wearing a suit and a tie every day.

1. He isn't interested _____ (look) _____ new information.
2. I'm excited _____ (leave) _____ Japan.
3. They have no excuse _____ (be) _____ late.
4. Our colleagues are accustomed _____ (have) _____ 5 o'clock tea at the office.
5. She is always complaining _____ (have) a headache.
6. Instead _____ (study) Almas went to a night club.
7. My friends should take advantage _____ (live) _____ a private residence.
8. Kairat had a good reason _____ (go, not) to the students' competition.
9. Who is responsible _____ (clean) the blackboard in the classroom.
10. In addition _____ (go) _____ to the university, Almas has a part-time job in the evening.
11. Where should we go for dinner tonight?
Would you object _____ (go) to a Kazakh traditional restaurant?
12. My children are going to visit the parents' house during the summer vacation. They are looking forward _____ (enjoy) at home.

Ex. 53. Make up sentences using the given words. Use any subject. Use any tense.

Pattern: enjoy +go

I enjoyed going to a rock concert last weekend.

1. postpone +go +camp
2. appreciate +hear
3. mind +play
4. suggest +go +window shop
5. give up +smoke
6. go +bowl
7. avoid +go +sail
8. go +mountain climb
9. keep +work

Ex. 54. Complete the sentences with the correct form of the Gerund, using words in parentheses.

1. The students practiced (pronounce) _____ the sound.
2. The children's skin can't tolerate (be) _____ in the sun.
3. He avoided (tell) _____ his boss the truth. He would be angry.
4. The child broke the antique vase. We are sure he didn't mean (do) _____ it.
5. Her classmate is a blabbermouth. She can't resist (tell) _____ her secrets to everyone.
6. He can afford (buy) _____ a big mansion.
7. Everybody finally admitted (be) _____ responsible for the problem.
8. He managed (change) _____ his mind.

Ex. 55. Open the brackets using the Gerund.

1. The famous writer didn't need (introduce) himself.
2. His suit is quite clean; it doesn't want (clean) yet.
3. The classroom is in a terrible mess; it needs (tidy up).
4. She needed (cheer up) when she heard that she'd failed in her exams.
5. The roses in the garden want (water) because of dry weather.
6. The blackboard is very dirty; it needs (clean).
7. My watch is slow; it needs (repair).
8. The floor is covered with dust; it needs (sweep).
9. The fence is old, and it badly wants (paint).
10. The child's shoes have a hole in them, they want (mend).

Ex.56. Give the four forms of the following verbs:

inform, interpret, yield, influence, print, prepare, include, select, perform, rewrite, publish, carry, cover, trust, obtain, divert, own, shrink, sign, flood, quote, subscribe, view.

Ex. 57. Fill in the blanks with articles where necessary.

Once there lived... man who was very fond of... gold. He used to say: "While I have my gold, I am... happiest man in... world". And so all his life he saved ... money. One day he was travelling in... desert of... North Africa. He lost his way. He had no... food or... water. He was almost dying of... hunger. He was so weak that he could not walk, he could only crawl....heat was terrible. There were only... stones and ... sand around. Just then he saw... bag and opened it. He saw that... bag

was full of... gold. What is... use of...gold to... hungry man in- desert? He left ... bag on... hot sand, crying bitterly: "I am ... most unhappy man in ... world".

Ex. 58. Point out if there are some words with the same root in Kazakh.

Mass media, inform, interpret, modern, public, activity, material, function, form, photographer, magazine, type, essay, human, technology, interview, journalist, profile, secret, topic, problem, figure, crime, medicine, focus, commercial, business, correspond, artist, service, fact.

Ex. 59. Translate the sentences into English.

1. Сөз жоқ, қазіргі уақытта Қазақстанда өте маңызды сапалы өзгерістер орын алып жатыр.
2. Ғаламдану факторлары, әлеуметтік және саяси дамулар тездетіліп жатыр.
3. Елдегі реформалар халықтың күнелту минимумының есебінен атқарылмайды.
4. Негізгі ұйымдастырылған құрылыс салынып болған.
5. Бейбітшілік жер жүзінде тек біріккен ортақ күшпен сақталынады және күшейтіледі.
6. Жер жүзінде барлық ядролық қарулар тойтарылады.
7. 1993 жылы ядролық қаруларды таратпау жөніндегі шарт қолдау тапты.
8. 1995 жылы мамыр айында соңғы ядролық қондырғы жойылды.
9. 1999 жылы шілде айында химиялық қаруларға тыйым салу, өңдеу, өндіру, шоғырландыру және пайдалану туралы конвенцияға қол қойылды.

Ex.60. Translate into English.

1. Кешіріңіз, кіруге бола ма?
2. Сіз сабаққа кешікпеуіңіз керек.
3. Сіздер сабақта ұқыптырақ болуыңыз керек.
4. Келесі сабаққа сөздіктеріңізді алып келуіңіз керек.
5. Оқулықты әкелмей-ақ қойсаңыз да болады.
6. Ағылшын сабағы сағат 10-да басталуы керек.
7. Ол оған барлық шындықты айта алмадым.
8. Олар білім жүйесінің ең маңызды түрін таңдай алды.
9. Біздің барлық мәселелерді шешуге мүмкіндігіміз болды.

Ex. 61. Complete the following conditional sentences.

1. They spent a year in the tropics, so they got very sun-tanned. If...
2. This house is very nice and comfortable, but it is not very good for living because it is situated close to a chemical plant and the air around is very bad. If...
3. He is an excellent specialist, but I cannot ask his advice because I am not acquainted with him. If...
4. You know the material well enough, but you are very absent - minded, and that's why you always make many mistakes. If...
5. Naturally she was angry, because you were in her way. If...
6. He always gets top marks in English because it is his favorite subject and he works a lot at it. If...
7. I did not translate the article yesterday because I had no dictionary. If...
8. He speaks English badly: he has no practice. If...

Ex. 62. Translate into English using the forms of conditional sentences.

1. Егер сен бұл мақаланы оқып шықсаң, сен көп табысқа жетер едің.
2. Егер ол ағылшын тілін тыңғылықты оқыса, ол көп табысқа жетер еді.
3. Егер біз ол журналистпен жақсы таныс болсақ, ол бізден әлдеқашан интервью алған болар еді.
4. Егер ол бала алаңғасар (absentminded) болмаса, ол бақылау жұмысынан көп қате жібермеген болар еді.
5. Егер оның сөздігі болса, ол мақаланы аударып қойған болар еді.
6. Егер біз өзімізбен фотоаппарат алып барған болсақ, біз тарихи маңызы бар жерлерді суретке түсіріп алған болар едік.
7. Егер ол оның сүйікті пәні болса, ол ағылшын тілінен жоғары баға алған болар еді.

Ex. 63. Translate into English.

1. Сіздің бұл газетке жазылмағаныңыз өкінішті. Егер сіз бұл газетке бұрын жазылып қойсаңыз, сіз одан көптеген жарнамаларды оқыр едіңіз.
2. Егер сіз ол жазушыдан интервью алсаңыз, ол сізге көптеген қызықты ақпараттарды берер еді.
3. Ол дем алмастан бірнеше сағат бойы жұмыс істеген сияқты көрінеді.
4. Менің әжем мені әлі кішкене бала деп қарайды.

5. Мен барлық газеттерді қарап шыққанды жақсы көремін. Егер менің бос уақытым болса, мен бұдан да көбірек газет-журналдар оқыр едім.
6. Егер редактор болмағанда, бұл мақала жарық көрмес еді.
7. Егер редактор бұл мақаланы бүгінгі газетке баспаса, не істер едік.
8. Ол өте өзгеріп кетіпті. Егер сіз оны кезіктірсеңіз, сіз оны танымас едіңіз.
9. Мен сенің орнында болсам, мен ана журналистке интервью берер едім.
10. Егер ол ағылшын тілін жақсы білсе, ол ағылшын жазушыларын түп нұсқасында оқыр еді.
11. Егер ол біздің ақылымызды алса, ол осындай қиыншылықтарға тап болмас еді.
12. Сіздің орныңызда мен болсам, мен газеттегі саясатқа арналған барлық мақалаларды оқып шығар едім.

Ex. 64. Give the four forms of the following verbs.

Prolong, abase, plunge, liberate, undertake, strengthen, stride, accomplish, cause, secure, dominate, boast, assassinate, imprison, assume, emerge, owe.

Ex. 65. Translate the following sentences into English.

1. Бұл кітапты көптеген кітап дүкендерінен сатып алуға болады.
2. Әлеуметтік және саяси дамулар Қазақстанда жылдамдатылуы керек.
3. Қазір халықаралық экономика мен саяси қатынастар өзгерілуі мүмкін.
4. Күрделі байланыс құралдары әлем кеңестігінде(космоста) қолданылуы керек.
5. Қазақстан Республикасында жалпы даму процестері пайда болуы мүмкін.
6. Дүниежүзіндегі бейбітшілік сақталынуы және күшейтілуі керек.
7. Бұл келісімге қол қойылуы керек еді.
8. Барлық ядролық қарулар бірден жойылуы қажет.

Ex. 66. Translate the following into English.

1. Декан барлық студенттердің жиналысқа қатысуын талап етті.
2. Ол осы мәселенің жиналыста қаралуы үшін дегенінде тұрды.
3. Профессор Ибрашев осы жиналыста деканның студенттердің сабағы жайында сөз қозғауына ақыл берді.

4. Факультеттің Ғылыми кеңесі халықаралық әйелдер күнін тойлауға ұсыныс жасады.
5. Дәрігер оған демалысын оңтүстікте өткізуге ақыл берді.
6. Факультеттің хатшысы студенттердің сынақ кітапшаларының тексеріліп шығуын талап етті.
7. Оқытушы студенттерден мына сөйлемнің қайтадан тексерілуін сұрады.
8. Кафедра меңгерушісі оқытушылардың жиналысқа түгел қатысуын талап етті.
9. Лектор студенттердің таныс емес сөздерді сөздіктен іздеуіне кеңес берді.
10. Алмас сабаққа ендігіде кешікпей келетініне сөз берді.

Ex.67. Translate the following sentences into English, paying attention to the Noun Clauses.

1. Сен Кеңестер Одағының қашан құлағанын білесін бе?
2. XIX ғасырда қазақтың қандай атақты домбырашылары болғанын біз бәріміз білеміз.
3. Ол қазақ халқының мәдениет тарихының қандай сатыларға бөлінетінін білмейді.
4. Олар қазақ мәдениеті дамуының "алтын дәуірі" деген кезеңнің қашан болғанын білмейді.
5. Сіз қазақ мәдениетінің, ғылымның және білімінің дамуына үлкен үлес қосқан кімдерді білесіз?
6. Қазақ домбырасының қалай жасалғанын бәрі біледі.
7. Бұл күйді шығарған адамның атын ешкім білмейді.

Ex. 68. Translate the following sentences into English.

1. Жаңа келісімнің қабылдануы талқыланып жатыр.
2. Ол былтыр ағылшын клубының президенттігіне сайланған.
3. Елшіліктің хатшысы барлық құжаттарды тәртіпке келтіре алады.
4. Ол халықаралық қатынастар факультетінде дәріс алып шыққан.
5. АҚШ елшісінің ресми сөзі радиодан берілетін болды.
6. Елшінің бүгінгі барлық газеттерде түсіндіріліп жатыр.
7. Оның сөзіне барлық жерде түсініктеме беріледі.
8. Ядролық қаруларды жою жөніндегі халықаралық шарттарды Азия мемлекеттерінің басшылары қолдады.
9. Осы шарттардың маңыздылығын барлық адамзат түсінеді.

10. Адамдар қатынастарының ғаламдануы жылдан-жылға кең таратылып жатыр.
11. Химиялық қаруларға тыйым салынуы керек.
12. Премьер-министрдің кабинеті сайлаудан кейін құрылды.
13. Қазақстан үкіметінің сыртқы саясаты сәтті орындалып жатыр.
14. Мемлекетаралық келісімге қашан қол қойылды?
15. Азия мемлекеттерінің қайсыларында ядролық қарулар тойтарылыс берілді?
16. Шанхай келісімдері қандай мемлекеттерден қолдау тапты?
17. Студенттердің ғылыми конференциясы келесі айда өткізілетін болады.
18. Ол конференцияға барлық студенттердің қатысуы керек.

Ex. 69. Translate the following sentences into English using if or whether.

Биыл атақты Махамбет ақынның 200 жылдық мерейтойының аталатынын фдфмдар біле ме?

1. Ол менен осы мерейтойға қатыса аламын ба деп сұрады.
2. Менің студенттерім менен ХІХ ғасырды “алтын дәуір” деп аталғанын білесіз бе деп сұрады.
3. Олар қазақ мәдениетінің өзіндік даму жолдарының бар екенін біле ме екен деп таңқаламын.
4. Біз одан Құрманғазының барлық күйлерін біле ме екен деп сұрайық.
5. Егер олар қазақтың салт-дәстүрлерін білмесе, мен таңқалар едім.
6. Мен студенттерден олардың шығыс тілдерін білетін-білмейтінін сұрадым.

Ex. 70. Translate the following sentences into English paying attention to Adjective Clauses.

1. Шығармашылары әлемге әйгілі жазушы Әл-Фараби атындағы ұлттық университетті бітірген.
2. Біз оқитын факультеттің ғимараты жаңа.
3. Ақындар сайысы өтетін Студенттер сарайы 1997 жылы салынған.
4. Осы сарайға Ел Президенті келген күнді ешқашан ұмытпаймыз.
5. Студенттерді қолдайтын ректорды бәрі сыйлайды.
6. Жас жеткіншектерге терең білім беретін оқытушы – тәжірибелі
7. Конференцияны ашқан адам сыртқы істер министрлігінде бірінші хатшы.
8. Біздің факультеттің түлегі Вашингтондағы Қазақстан Республикасының елшілігінде аудармашы.

9. Студенттер көрген қойыллым Мүсіреповтың 100 жылдық мерейтойына арналған.
10. Ауыздан-ауызға кең таралған халық фольклоры қазақ халқының мәдениетіне үлкен үлес қосты.

Ex. 71. Change the Quoted Speech to the Reported Speech.

Pattern: Timur said, "I am sleepy".

Timur said (that) he was sleepy. He says, "I work hard".

He says (that) he works hard.

1. He says: "I am studying at the faculty of international relations".
2. He says, "I studied there hard".
3. He says, "He will study hard".
4. Asel said, "I have already had lunch".
5. Mr. Tulepov said, "I am going to travel to Sapporo".
6. He said, "I can't afford to buy a round ticket".
7. Mr. Akhmetov said, «I must talk to an Ambassador of Japan to the Republic of Kazakhstan".
8. His wife said, "I should take advice from my children".
9. Their children said, "The train will arrive in time".
10. They said, "We called on the inquiry office"

Ex. 72. Put the verbs in brackets into the correct form.

1. If you (to do) your morning exercises every day, your health would be much better.
2. If I (not to be) present at the lesson, I would not have understood this difficult rule.
3. If he reads fifty pages every day, his vocabulary (to increase) greatly.
4. If you had not wasted so much time, you (not to miss) the train.
5. If you (not to miss) the train, you would have arrived in time.
6. If I (to have) his telephone number, I would easily settle this matter with him.
7. If he (to be) more courageous, he would not be afraid.

Ex. 73. Change the sentence from Active to Passive. Include the "by- phrase" only if necessary. Pattern:

1. Sh. Ualikhanov erected that monument.
That monument was erected by Sh. Ualikhanov.
2. Someone erected that monument in 1994. That monument was erected in 1994.
3. People grow tulips in Holland.
4. People speak English in Australia.
5. Alexander Graham Bell invented the telephone.
6. Who invented the wheel?
7. The president has canceled the meeting.
8. Charles Darwin wrote "The Origin of Species".
9. Someone published "The Origin of Species" in 1859.
10. Someone contused me at the office yesterday.
11. Something embarrassed her yesterday.
12. _____ Someone filmed many of the Tarzan movies in the rain forest in Puerto Rico.

Ex. 74. Put the verbs in brackets into the correct form.

1. If you (smoke) in a non-smoking compartment, the other passengers (object).
2. If you (finish) with your dictionary, I'd like to borrow it.
3. The lift wasn't working when I was here last. If it still (not work) we (have) to use the stairs.
4. That book is overdue. If you (not take) it back to the library tomorrow, you (have) to pay a fine.
5. The police will test the knife for finger prints. If your finger prints are on it, you (be) charged with murder.
6. I'm not expecting any messages, but if someone (ring) while I am out, could you say that I'll be back by 6.00?
7. Bolat can't count. Why you (employ) him as a cashier if he can't count?
8. You can use my phone if yours (not work).
9. If Kairat (refuse) to help, we'll have to manage without him.

Ex. 75. Put the transitive verbs into the Passive form. Do not mention the agent unless it seems necessary.

1. He didn't introduce me to his friends.

2. They threw away the rubbish.
3. A Japanese firm makes these television sets.
4. An earthquake destroyed the town.
5. Visitors must leave shoes and umbrellas in the hall.
6. They can't repair their tape recorder.
7. The police shouldn't allow people to park before the University.
8. The examiner will read the passage three times.
9. Candidates may not use dictionaries.
10. You should take those books to the library.
11. They brought up their children in Japan.
12. We have warned you.

Ex. 76. Change the sentences from Active to Passive. Include the "by -phrase" only if it contains important information.

1. Someone is building a new stadium on Dostyk -Street.
2. The Elite Stroi Company is building that block.
3. Mural is writing this essay.
4. Someone is repairing our TV set.
5. Someone was repairing my shoes.
6. Someone is organizing a student trip to the art museum.
7. Someone is painting the walls.
8. The master is fixing the equipment in the lab.
9. The office-cleaner is cleaning the class room.

Ex. 77. Open the brackets using the correct form of the Gerund.

1. He always treats everybody politely and he insists on (treat) politely.
2. His friend doesn't like boxing. I don't know if he is afraid of (hurt) his opponent or of (hurt) himself.
3. The little girl isn't afraid of dogs in spite of (bite) twice.
4. The little girl didn't go near the dog; she was afraid of (bite).
5. I am still thirsty in spite of (drink) four cups of tea.
2. He remembered (cross) the road, but he didn't remember (knock J I down).
3. The watch was still going in spite of (drop) on a stone floor.
4. He likes (drive) a car, but he dislikes (drive).

Ex.78. Combine the sentences, using all possible patterns with an Affective Clause.

1. The book was good. I read it.
2. I liked the girl. I met her at the party last night.
3. I liked the composition. You wrote it.
4. The people were very nice. We visited them yesterday.
5. The man called the police. His wallet was stolen.
6. The professor is excellent. I am taking her course.
7. Mrs. Tulepova teaches English.
8. Her native language is not English.
9. I've come from a country.
10. Its history goes back thousands of years.
11. I have to call the girl.

Ex. 79. Change the sentences from Active to Passive.

Pattern: Mr. Akhmetov invited me to the concert.

I was invited to the concert by Mr. Akhmetov.

1. Water surrounds an island.
2. The doctor has examined the sick man.
3. My mistake embarrassed me.
4. The jeweler is going to fix my watch.
5. The secretary will arrange the meeting.
6. The Christmas tree fascinates children.
7. M. Auezov wrote the novel "Abai".
8. The news will amaze everybody.
9. The maid has cleaned all the rooms.
10. The police arrested many criminals.

Ex.80. Change the Active Sentences into the passive sentences.

Pattern:

Active

Passive

The news surprised Murat.	Murat was surprised by the news.
The news didn't surprise me.	I wasn't surprised by the news.
Did the news surprise you?	Were you surprised by the news?

1. _____
2. Any news surprised Almat. _____
3. The news doesn't surprise us. _____
4. The news will shock everybody. _____
5. The news won't shock Arman. _____
6. Will the news shock Aigul? _____

7. Bolat wrote that composition. _____
8. Asel didn't write it. _____
9. Almas has written the composition. _____
10. Aidyn hasn't written it. _____
11. Alma is going to write. _____
12. John isn't going to write it. _____
13. Is Tlek going to write it? _____
14. Did Saltanat write it? _____

Ex. 81. Make these sentences: 1) interrogative 2) negative.

1. There are some main commercial banks in London.
2. The central feature of government finance is the Bank of England.
3. The London Stock Exchange offers the largest range securities quoted on any stock Exchange in the world.
4. Paper currency in circulation is issued by the Bank of England.
5. The national currency is the pound sterling equal to 100 pence.

Ex. 82. Put the verbs in brackets in the correct tense form.

1. London, the Capital of U.K., (to be) a political, cultural, commercial, industrial and financial centre of the country.
2. Here through the Exchange members an investor (can) buy or sell shares.
3. The Bank of England (to be) the country's national Bank.
4. It (to carry out) government monetary policies and (act) as the "Banker's bank" for privately owned banks and other commonwealth nations.

Ex. 83. Translate into Kazakh

1. I am satisfied with the results of the exhibition.
2. It was very interesting experience.
3. The scope of fairs and exhibitions is becoming larger.
4. The first world exhibition was held in 1851.
5. Over 15 foreign trade companies participated in this exhibition.
6. A number of contracts were signed.

Ex. 84. Translate into English.

1. Қыркүйек айында Үндінің астанасы Делиде халықаралық көрме болады.

2. Онда келушілерге ауылшаруашылығы мен өнеркәсіп табыстары көрсетілді.
3. Ғылым мен өнер саласындағы дүниежүзінің әртүрлі елдерінің қол жеткен табыстары туралы айтылды.
4. Көптеген халықаралық көрмелер ғылыми, мәдени және іскерлік байланыстарды кеңейтуге үлкен мүмкіндіктер туғызады.
5. “Химия-2010” көрмесінде химия өнеркәсібі саласындағы біздің соңғы жетістіктеріміз көрсетілді.
6. Осакада дүние жүзілік көрмесі кең көлемде өткізілді.

Ex. 85. Put the verbs in brackets into the correct tense form.

1. Our company (establish) an effective system for recording financial transactions last year.
2. The financial manager (obtain) the needed funds for the next year yesterday.
3. The financial officer (find) sources of the funds for his company last week.
4. The corporation (determine) its overall needs for the next period of time this morning.
5. Last year most successful firms (use) new promising steps in planning and controlling their finances.

Ex. 86. Fill in preposition.

1. Financial management begins ... the creation ... financial plan.
2. The plan includes timing and amount ... funds.
3. The financial manager’s job starts and ends ... the company’s objectives.
4. The available cash consists ... beginning cash plus customer payments ... and funds ... financing.

Ex.87. supply the correct preposition.

1. According ... the purpose and contents.
2. The contract contains a number ... clauses.
3. Transportation ... goods.
4. A repeat contract ... machine-tools.

5. There is one thing ... it.
6. That is the ten per cent increase ... the price.
7. We have been ... business ... you.
8. You must try and see it ... our point ... view.
9. ... the past three years metal prices have gone
10. We have taken this ... account.
11. We would reduce the price ... three per cent.
12. Are you happy ... the terms?
13. I suppose we can start draw ... a contract.

Ex. 88. Supply the correct tense forms:

1. Have you (to see) our latest price-list?
2. There (to be) one thing in it we can't agree to.
3. That (to be) the seven per cent increase in the price.
4. Over the past three years metal prices have (to go) up.
5. Therefore we (have) to increase the price of our machine-tools.
6. We have (to take) this into account.
7. That (to be) fine.
8. You (to be) happy with the other terms and conditions?

Ex. 89. Translate into English.

1. Уайт мырза Алматыға Серікбайұлы мырзамен кездесуге келді.
2. Олардың машина жабдықтау жөніндегі келісімін қайта талқылаулары керек.
3. Ал іске көшелік.
4. Мұнда біз келісе алмайтын бір нарсе бар. Ол бағаны 7 % өсіру.
5. Сіз біздің соңғы прејскурантымызды қарап шықтыңыз ба?
6. Соңғы жылдары металлдың бағасы өсті.

Ex. 90. Translate into Kazakh.

1. We have taken this into account and yet your prices seem to be very high.
2. According to the purpose and contents, contracts can cover: goods, licenses, patents, technology and know-how.
3. The contract contains a number of clauses.
4. Well get the necessary documents ready for signature by tomorrow.
5. A contract forms the basis of a transaction between the Buyers and Sellers.

Ex.91. Translate into English.

1. Бухгалтерлік есеп несие берушілер мен салымшылар үшін түрлі берілгендерді көрсетеді.
2. Олар қаржылық жылдың аяғында табыстар туралы есеп беруді және баланстық есеп беруді дайындайды.
3. Біз өндірістің тиімділігін коэффициенттердің талдауы арқылы анықтаймыз.
4. Біз актив пен пассивті тексереміз және міндеттемелерді есептеп шығарып тастау арқылы мүліктердің құнын анықтаймыз.
5. Тұрғын үйлер корпорацияның жеке меншігі болып табылады.
6. Біз көп салық төлейміз.

Ex.92. Supply the correct forms of the verbs.

1. Most businesses (to prepare) regularly the two types of records.
2. It (to help) a company to evaluate.
3. The balance sheet and profit and loss statement (to be) ready.
4. There (to be) so many statements on your table yesterday.
5. I (to know) not everything.
6. I already (to turn) in the report on my department.
7. The explanation (to take) only one word-taxes.

Ex.93. Supply the correct preposition where necessary.

1. It reports ... the effects ... the transactions ... the firm's financial condition.
2. One major tool ... the analysis ... accounting records is ratio analysis.
3. ... finance we operate ... three main categories ... ratios.
4. The second set ... ratios deals ... assets and liabilities.
5. The third set ... ratios deals ... the overall financial structure ... the company.
6. So everybody can check ... the assets and liabilities, net worth and profit position ... the company.
7. You work ... the pay checks.
8. I have already turned ... the report ... my department.
9. I am busy ... some statements and records.

Ex.94. Supply the articles where necessary.

1. Accounting shows ... financial picture of ... firm.
2. ... accounting department records and measures ... activity of ... business.
3. Most businesses prepare regularly ... two types of records.
4. ... ratio analysis is ... relationship of two figures.

5. It is used as ... measure of ... firms operating efficiency.
6. This is ... end of ... year.
7. Everybody can check out ... assets and liabilities, not worth and profit position of ... company in ... financial statements.

Ex.95. Complete the sentences with words in parentheses. Use the Passive form (Simple Present or Simple Past). Mind prepositions where necessary.

Pattern: (close) When we got to the library, it **was closed**.
 (make) My ring **is made of** silver

1. (exhaust) Last night I _____, so I went straight to bed.
2. (involve) Last week he _____ a three car accident.
3. (drink) Bolat _____. He's making a fool of himself.
4. (interest) She _____ learning of one more foreign language.
5. (devote) Ainur loves her job. She _____ her work.
6. (terrify) Once when they were swimming in the ocean, they saw a shark. All of them _____.
7. (acquaint) _____ you _____ Murat's fellow student?
8. (qualify) He didn't get the job. The interviewer said that he _____ not _____ it.
9. (crowd) There are too many students in the canteen. The canteen _____.
10. (relate) _____ you _____ Mrs. Toulepova?
11. (spoil) These bananas _____. I think I'd better throw it out.
12. (locate) The University of Washington _____ Seattle.

Ex.96. Complete the sentences with appropriate prepositions.

1. The students are involved _____ many extracurricular activities.
2. On the eve of a New Year, all department stores are crowded _____ customers.
3. Is he qualified _____ that job?
4. My colleague is married _____ an American boy.
5. Are you prepared _____ the test in English?
6. Some deputies are opposed _____ the new tax plan.
7. In terms of evolution, a hippopotamus is related _____ a horse.
8. Are you acquainted _____ this writer? I think his books are excellent.
9. Our grandson is scared _____ dogs.
10. You've done a good job. You should be very pleased _____ yourself.

Ex.97. Complete the sentences with expressions in the box. Translate them into Kazakh.

1. My sweater _____ of cotton.
2. Vietnam _____ in Southeast Asia.
3. My tape recorder doesn't work. It _____.
4. According to the job description, an applicant must have a Master's degree and at least five years of teaching experience. Unfortunately, I _____ not _____ for that job.
5. Water _____ of hydrogen and oxygen.
6. Almat isn't doing well in English. He _____ about his grades.
7. I'm going to have a rest tonight. It's been a hard day. I _____.
8. Gulja considers her boss should pay her more salary. She _____ not _____ with her present salary.
9. _____ you _____ with Mr. Akhmetov? Have you ever met him?
10. This milk doesn't taste right. I think it _____. I'm not going to drink it.

be acquainted
be broken
be composed
be exhausted
be located
be made
be qualified
be satisfied
be spoiled
be worried

Ex.98. Complete the sentences with any appropriate tense, Active or Passive of the verbs in parentheses.

1. In prehistoric times, huge herds of horses (live) _____ throughout the Americas. But then, for some unknown reason, they (disappear) _____ completely from North and South America. Even though the early horses (die) out in the Americas, they (survive) _____ in Asia.
2. Long ago, horses (domesticate) _____ by Central Asian nomads. At first, horses (use) _____ in war and in hunting, and oxen (use) _____ for farming. Later, horses also (become) _____ farm animals.
3. Horses (reintroduce) _____ into the Americas by Spaniards in the early fifteenth century. Spanish explorers (come) _____ in ships to the New World with their horses on board.

4. In the 1800s, there were several million wild horses in North America. By the 1970s, that number had become less than 20.000. the wild horses (hunt) _____ and (kill) _____ principally for use as pet food. Today in the United States, wild horses (protect) _____ by law. They (can kill, not) _____ for short or profit. What is your opinion? (should protect, wild horses) _____ by law?

Ex.99. Change the sentences from Active to Passive. Include the “by-phrase” only if it contains important information.

Pattern: Someone *might cancel* an agreement.

An agreement *might be cancelled*.

1. A physician can prescribe medicine.
2. Mr. Tokaev must sign this treaty.
3. People may not sell beer to teenagers.
4. Someone may build a new bridge over the river Almatinka.
5. People cannot control the weather.
6. Someone had to fix our car yesterday.
7. All the students must do that assignment.
8. People can reach me at 4729297
9. Everyone ought to join the library.

Ex.100. Put the transitive verbs into the Passive form. Do not mention the agent unless it seems necessary.

1. He didn't introduce me to his friends.
2. They threw away the rubbish.
3. A Japanese firm makes these television sets.
4. An earthquake destroyed the town.
5. Visitors must leave shoes and umbrellas in the hall.
6. They can't repair their tape recorder.
7. The police shouldn't allow people to park before the University.
8. The examiner will read the passage three times.
9. Candidates may not use dictionaries.
10. You should take those books to the library.
11. They brought up their children in Japan.
12. We have warned you.

Ex.101. Change the sentences to the Passive if possible. Write the symbol “___” if a sentence cannot be changed to the Passive.

1. Gulnar walked to the mountains yesterday. _____.

2. The child broke the vase. _____.
3. The tourists stayed at the hotel. _____.
4. The teacher announced a vocabulary quiz. _____.
5. The plane arrived in time. _____.
6. Does he agree with you? _____.
7. An accident occurred at the corner of Abai and Dostyk streets. _____.
8. Many people saw the accident. _____.

Ex.102. Complete the sentences using the correct form of the verb (Active or Passive) in parentheses.

1. Yesterday our teacher (arrive) _____ five minutes late.
2. The morning paper (read) _____ by over 200.000 people every day.
3. Last night my favorite TV program (interrupt) _____ by a special news bulletin.
4. That's not my coat. It (belong) _____ to Maria.
5. Our mail (deliver) _____ before noon every day.
6. The "b" in "comb" (pronounce, not) _____. It is silent.
7. A bad accident (happen) _____ on Highway last night.
8. When I (arrive) _____ at the airport yesterday, I (meet) _____ by my cousin and a couple of her friends.
9. Yesterday I (hear) _____ about Sanja's divorce. I (surprise) _____ by the news. Serik (shock) _____.
10. A new house (build) _____ next to ours next year.
11. Radium (discover) _____ by Marie and Pierre Curie in 1898.
12. The Eiffel Tower (be) _____ in Paris, France. It (visit) _____ by millions of people every year. It (design) _____ by Alexandre Eiffel (1832-1923). It (erect) _____ in 1889 for the Paris exposition. Since that time, it (be) _____ the most famous landmark in Paris. Today it (recognize) _____ by people throughout the world.

Ex.103. Complete each sentence with an Infinitive phrase which, combined with the main verb (invited, advised, etc.), reports the idea of the speaker's words.

Pattern: The teacher said, "Keep in mind this rule".

The teacher advised us *to keep in mind this rule.*

1. My friend said, "I think you should take a long vacation".

- My friend encouraged me _____.
2. The Akhmetovs said, “Would you like to come to our house for dinner?”
The Akhmetovs invited us _____.
3. The dean’s secretary said, “You may use the phone”.
The dean’s secretary permitted me _____.
4. My mother said, “Have a nap after dinner”.
My mother reminded me _____.
5. My classmate said, “You should see your doctor about the headache”.
My classmate advised me _____.
6. The judge said, “You must pay fifty dollars”
The judge ordered Mr. Khasanov _____.
7. The maid said, “Don’t touch that cake”.
The maid warned me _____.
8. My father said, “Don’t buy a used car”.
My father advised me _____.
9. Mr. Berkut said, “Don’t play in the street”.
Mr. Berkut warned the children _____.

Пайдалынган әдебиеттер:

1. Ю.Голицынский. Сборник упражнений. С-Петербург, 2003г.
2. К.Н.Качалова Практическая грамматика английского языка. Бишкек, 2001г.
3. З.Р.Баданбекқызы. English grammar tables. Алматы, 1998г.
4. С.Л.Верещагина «Практический курс английского языка». Москва, 2006г.

5. Иностранные языки в школе. Алматы, 2008 г.
6. Л.В. Хведченя. «Практическая грамматика современного английского языка». Минск, 2005 г.
7. А.В. Зеленщикова. «Грамматика современного английского языка». Москва, 2003 г.
8. Л.П. Христорождественская. «Английский язык» практический курс. Минск, 2004 г.